

The Holy See

KATEHEZA PAPE FRANJE

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 01. kolovoz 2018.

[Multimedia]

„Nemoj imati drugih bogova uz mene“

Čitanje: Izl 20, 3-5a

Draga braćo i sestre, dobar dan!

Čuli smo prvu zapovijed Dekaloga: „Nemoj imati drugih bogova uz mene“ (Izl 20, 3). Dobro je zadržati se na temi idolopoklonstva koja je vrlo važna i aktualna.

Ova zapovijed zabranjuje stvarati idole[1] ili slike[2] bilo koje vrsti stvarnosti[3]: sve se, naime, može koristiti kao idol. Govorimo o ljudskoj sklonosti koje nisu pošteđeni ni vjernici ni ateisti. Mi, kršćani možemo se, na primjer, zapitati: što je doista moj Bog? Je li Ljubav Jedna i Trojedinna ili je moja slika, moj osobni uspjeh, možda čak uspjeh u Crkvi? „Idolopoklonstvo se ne odnosi samo na krivo pogansko bogoštovlje. Ono ostaje stalna napast za vjeru. Sastoji se u tome da se učini bogom ono što nije Bog“ (Katekizam Katoličke Crkve, br. 2113).

Što je „bog“ na egzistencijalnom planu? To je ono što je u središtu mog života i o čemu ovise moji postupci i moje misli[4]. Može se odrastati u nominalno kršćanskoj obitelji ali, zapravo, usredotočenoj na referentne točke koje nemaju veze s evanđeljem[5]. Čovjek u životu naprosto mora imati nešto što mu je u središtu i tu nastupa svijet koji nudi „supermarket“ idola. To mogu biti predmeti, slike, ideje, uloge. Primjerice molitva. Moramo se moliti Bogu, našem Ocu. Sjećam se kako sam jednom išao u neku župu u biskupiji u Buenos Airesu slaviti misu a zatim sam trebao poći podijeliti sakrament potvrde u drugoj župi udaljenoj od prve jedan kilometar. Išao sam pješice

i usput prošao kroz jedan lijepi park. U tome parku bilo je više od 50 stolova s po dvije stolice za kojima su ljudi sjedili jedni nasuprot drugima. Što se ondje radilo? Gatalo. Išli su ondje „moliti se“ idolu. Namjesto da se mole Bogu koji je providnost budućnosti, išli su tamo čitati iz karata što ih čeka u budućnosti. To je idolopoklonstvo našeg doba. Pitam vas: koliki su od vas išli da vam se iz karata čita budućnost. To je razlika: Gospodin je živ; ostali su idoli, idolatrije koje ničemu ne služe.

Kako se razvija idolopoklonstvo? U zapovijedi su opisane faze: „Ne pravi sebi lika ni obličja [...]. / Ne klanjaj im se / niti im služi" (Izl 20, 4-5).

Riječ „idol" u grčkom dolazi od glagola „vidjeti"[6]. Idol je „vizija" koja teži postati fiksacija, opsesija. Idol je zapravo projekcija samoga sebe na predmete ili projekte. Ovoj dinamici se, na primjer, pribjegava u oglašavanju: ne vidim sam objekt, već promatram taj automobil, pametni telefon, tu ulogu – ili druge stvari – kao sredstvo ostvarivanja sebe samog i odgovora na moje osnovne potrebe. Tražim to, govorim o tome, mislim na to; ideja o posjedovanju tog predmeta ili ostvarenju tog projekta, postizanju tog položaja, čini se kao divan put do sreće, kula kojom se mogu uspeti do neba (usp. Post 11, 1-9) i sve se stavlja u službu toga cilja.

Zatim se ulazi u drugu rečenicu: „Ne klanjaj im se". Idoli zahtijevaju štovanje, obrede; njima se osoba klanja i sve joj žrtvuje. U drevna se vremena idolima prinosilo ljudske žrtve, no to se čini i danas: zbog karijere se žrtvuje djecu, tako da ih se zanemaruje ili ih se jednostavno ne donosi na svijet; ljepota traži ljudske žrtve. Koliki sati provedeni pred zrcalom! Koliko vremena neke osobe, neke žene troše na uljepšavanje!? I to je idolopoklonstvo. Nema ništa loše u uljepšavanju, ali normalnom uljepšavanju, ne zato da se postane božicom. Ljepota traži ljudske žrtve. Slava zahtijeva žrtvovanje samoga sebe, vlastite nevinosti i autentičnosti. Idoli traže krv. Novac otima život a užitak vodi usamljenosti. Ekonomske strukture žrtvuju ljudske živote poradi veće dobiti. Sjetimo se tolikih ljudi bez posla. Zašto? Jer se ponekad događa da su poduzetnici te tvrtke, tog poduzeća, odlučili otpustiti radnike kako bi više zaradili. Idol novca. Živi se u licemjerju, radeći i govoreći ono što drugi očekuju, jer to nalaže bog samopotvrđivanja. I uništavaju se životi, razaraju obitelji, a mlade se prepušta u ruke razornih modela, samo kako bi se povećalo profit. I droga je idol. Koliki mladi uništavaju svoje zdravlje, pa čak i život, klanjajući se tom idolu droge.

Ovdje dolazi treći i najtragičniji stadij: „...niti im služi". Idoli porobljavaju čovjeka. Obećavaju sreću, ali je ne daju; i pojedinac se nađe u situaciji da živi za tu stvar ili viziju, uhvaćen u autodestruktivni vrtlog, čekajući rezultat koji nikada neće doći.

Draga braćo i sestre, idoli obećavaju život, ali zapravo ga oduzimaju. Pravi Bog ne traži život, već ga daje. Pravi Bog ne nudi projekciju našeg uspjeha, već uči ljubiti. Pravi Bog ne traži djecu, već daje svoga Sina za nas. Idoli projiciraju buduće hipoteze i rađaju prijezir prema sadašnjosti; pravi Bog uči živjeti u svakodnevnoj stvarnosti, u konkretnosti, a ne s iluzijama o budućnosti: danas i sutra i preksutra hodeći prema budućnosti. Konkretnost Boga nasuprot nepostojanosti idola.

Pozivam vas da danas razmišljate: koliko idola imam i koji je moj omiljeni? Jer prepoznavanje vlastitih idolopoklonstva je početak milosti i vodi na put ljubavi. Naime, ljubav je nespojiva s idolopoklonstvom: ako nešto postane apsolutno i nedodirljivo, tada je važnije od supružnika, djeteta ili prijateljstva. Privrženost nekom predmetu ili ideji čini nas slijepima za ljubav. I tako da bismo išli za idolima, nekim idolom, možemo čak zaniijekati oca, majku, suprugu, supruga, obitelj... ono najdraže. Privrženost nekom predmetu ili ideji čini nas slijepima za ljubav. Usadite ovo u svoje srce: idoli nam otimaju ljubav, idoli nas čine slijepima a da bi istinski ljubio čovjek mora biti slobodan od idola.

Koji je moj idol? Uzmi ga i baci kroz prozor!

[1] Izraz Pesel označava „božansku sliku izvorno uklesanu u drvu ili kamenu a poglavito u metalu" (L. Koehler - W. Baumgartner, The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament, sv. 3, str. 949).

[2] Izraz Temunah ima dosta šire značenje i može se dovesti u vezu s izrazima „sličnost, oblik", dakle, ova zabrana je veoma široka i te slike mogu biti bilo koje vrste (usp. L. Koehler - W. Baumgartner, nav. dj., sv. 1, str. 504).

[3] Zapovijed ne zabranjuje slike same po sebi – sam Bog će narediti Mojsiju da napravi zlatne kerubine na poklopcu Kovčega saveza (usp. Izl 25, 18) i zmiju od mjedi (usp. Br 21, 8) –, ali zabranjuje klanjati im se i služiti im, to jest, cijeli proces deifikacije (obogotvorenja) nečega, a ne samu reprodukciju.

[4] Hebrejska Biblija kada govori o kanaanskim idolopoklonstvima koristi izraz Ba'al, što znači „gospodstvo, prisni odnos, stvarnost o kojoj se ovisi". Idol je ono što bespravno gospodari, obuzima srce i postaje stožer života (usp. Theological Lexicon of the Old Testament, sv. 1, 247-251).

[5] Usp. Katekizam Katoličke Crkve, br. 2114: „Idolopoklonstvo je izopačenje religioznog osjećaja, koji je čovjeku prirodan. Idolopoklonik je onaj koji 'svoje neuništivo poznavanje Boga primjenjuje na bilo što drugo a ne na Boga' (Origen, Contra Celsum, 2, 40)".

[6] Etimologija grčkog izraza eidolon, koji dolazi od eidos, ima u svome korijenu weid što znači vidjeti (usp. Grande Lessico dell'Antico Testamento, Brescia 1967., sv. III, str. 127).

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana